

postmottak@lmd.dep.no

Vår ref. 2015/117

Dato: 04.05.2015

Vedrørende innspill til NOU 2014/15: «Norsk pelsdyrhold – bærekraftig utvikling eller styrt avvikling?»

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) kommenterer i denne uttalelsen Pelsdyrutvalgets NOU rapport 2014/15 «Norsk pelsdyrhold – bærekraftig utvikling eller styrt avvikling?», etter en henvendelse fra Dyrevernalliansen.

NENT er et uavhengig og rådgivende organ som skal fremme god og etisk forsvarlig forskning. Som en del av dette arbeidet har NENT utarbeidet *Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi*. Komiteen legger retningslinjene til grunn for sine råd og anbefalinger til forskere, myndigheter og allmennheten.

Bakgrunn

Pelsdyrutvalgets oppgave har vært å undersøke mulighetene for en bærekraftig utvikling av pelsdyrindustrien, eller om det må iverksettes en styrt avvikling. Konklusjonen i Pelsdyrutvalgets rapport erkjenner den sosiale opposisjonen mot pelsdyrnæringen, men anbefaler likevel mer offentlig finansiert forskning for å kunne videreføre og styrke legitimiteten til næringen. Angående spørsmålet om styrt avvikling og et forbud mot pelsdyrnæringen, mener utvalget at det må klargjøres med en ny lovbestemmelse.

NENT har visse bemerkninger knyttet til utvalgets anbefaling om mer offentlig finansiert forskning. Komiteens hovedbudskap er at det bør legges til rette for en bred kunnskapsbasert diskusjon om pelsdyrnæringen. En slik diskusjon må bygge på mer enn kunnskap om dyreatferd; den må også inkludere vurderinger knyttet til formål og samfunnsnytte. På et felt med reell verdiuenighet som her, er borgermedvirkning viktig for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag.

Vurdering

Vurdering av velferd i pelsdyrindustrien bygger ifølge rapporten på kunnskap innenfor mange forskningsdisipliner knyttet til ernæring, miljø, genetikk og avl, reproduksjon, atferd, velferd, burmiljø, helse, sykdom og veterinærfag (s. 39). Denne forskningen har tatt utgangspunkt i problemstillinger knyttet til hvordan dyrene opplever situasjonen i en pelsdyrfarm.

Pelsdyrutvalgets konklusjon i rapporten er å kanalisere mer offentlige midler til forskning: «Utvalget mener det er behov for mer forskning som vil bidra til økt dyrevelferd og dermed styrket legitimitet, og mener det bør bevilges mer penger fra det offentlige til dette» (s. 13).

Uavhengighet er et grunnleggende mål i forskningen. Det er med andre ord et mål at gjennomføringen av forskning ikke påvirkes av eksterne, ikke-vitenskapelige interesser som kan tenkes å påvirke forskningens kvalitet og tilliten til forskning. I *Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi* (2007) punkt 20, påpekes følgende:

«Åpenhet i forskningen og om forskerrollen er viktig for å sikre forskningsmessig kvalitet. Forskere som er tilknyttet f. eks politiske eller religiøse interesser og forskere som påtar seg oppdrag fra industri eller myndigheter, kan være med på å skape usikkerhet omkring forhold som kan ha påvirket forskningens resultater. Åpenhet om ulike roller og andre eksterne tilknytninger som forskeren har, kan på den andre siden være med på å skape større trygghet for at forskningsresultatene er uavhengige og pålitelige.»

Utvalget fastslår at mye av forskningen på området er finansiert av pelsdyrnæringen, og at temaer det forskes på derfor er begrenset. I forlengelsen av dette erkjenner utvalget at det trengs mer offentlig finansiert forskning fordi det antas at den er mer uavhengig. Når utvalget skriver at det er behov for mer forskning som vil bidra til økt dyrevelferd og dermed styrket legitimitet, er dette

imidlertid en språkbruk som kan tolkes dithen at utvalget tar for gitt at ytterligere forskning vil legitimere næringen. Her gis det et uheldig inntrykk av at utvalget på forhånd har en oppfatning av hva forskningen på området skal frembringe av konklusjoner og resultater. Dette kan potensielt stille forskere i etiske klemmer. NENT vil påpeke at det er vesentlig at det ikke skapes usikkerhet om mulige føringer som kan ha betydning for forskningsresultatene.

Utvalgets innstilling lister opp hva det trengs forskning på (s. 99). Mye av denne forskningen har som mål å gi økt kunnskap som dyreatferd, noe som utgjør en viktig komponent i vurderingen av dyrevelferd. I Pelsdyrutvalgets rapport stilles det samtidig spørsmålsteget ved formåls- og nyttevurderinger knyttet til pelsdyr. Utvalget mener at innvendinger mot formålet med pelsdyr kan virke «vilkårlig» sett i lys av andre næringer og bruk av dyr. Under punkt «7.3 Betydningen av formålet med vurdering av pelsdyrhold», skriver utvalget:

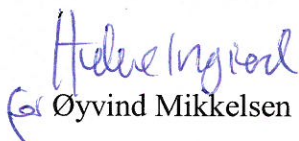
«I enda større grad kan det antakelig sies at dersom en har innvendinger mot formålet med pelsdyr, vil man også måtte stille spørsmål ved om formålet med konkurransedyr, nemlig sport og spill, er akseptabelt. Det kan altså synes vilkårlig uten videre å sette formålet med nettopp pelsdyr i en særstilling. For dyret selv og dets velferd, har det heller ingen betydning hva det faktisk brukes til etter at det er avlivet. En vurdering av formålet er altså en vurdering av menneskets beveggrunner og ikke en vurdering ut fra dyrenes perspektiv» (s. 86).

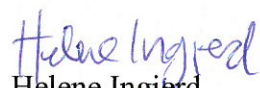
NENT mener at utvalgets vurdering av at formålet ikke er av betydning for den etiske drøftingen av næringen, eller at det er «vilkårlig uten videre å sette pelsdyr i en særstilling», er noe forhastet. Forskningen som anbefales, og som muligens kan bidra til økt dyrevelferd, bør nettopp ses i sammenheng med formålet og samfunnsnyttene til pelsdyrnæringen. Behovet for kunnskap om formål og samfunnsnytte følger av en erkjennelse av at dyr er moralske objekter som fortjener respekt (jf *Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi*, s. 18). Vi trenger et bredt kunnskapsgrunnlag for å kunne diskutere om, og eventuelt hvordan formål og (samfunns)nytte kan veies opp mot tapte dyrevelferd. For å sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag, bør det legges til rette for en bred offentlig diskusjon der ulike verdier får komme til uttrykk.

Konklusjon

NENT understreker behovet for uavhengig forskning på et felt som er preget av sterke politiske og økonomiske interesser. Basert på antakelse om at dyr er moralske objekter som fortjener respekt, mener NENT den sentrale problemstillingen knyttet til pelsdyrnæringen er forholdet mellom dyrenes behov og samfunnets nytte. I denne sammenhengen er det vesentlig å legge til rette for en bred kunnskapsbasert offentlig diskusjon om formål og samfunnsnytte ved pelsdyrnæringen.

På vegne av Den nasjonale forskningsetiske komite for naturvitenskap og teknologi,

Øyvind Mikkelsen
Leder, NENT

Helene Ingjerd
Sekretariatsleder, NENT